

ISCTBL

INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE

Универзитет „Гоце Делчев“ –
Штип, Северна Македонија
Факултет за туризам и бизнис
логистика

Goce Delcev University,
Stip, North Macedonia

Faculty of Tourism and
Business Logistics

Деветта Меѓународна Научна Конференција
Ninth International Scientific Conference

**ПРЕДИЗВИЦИТЕ ВО ТУРИЗМОТ И БИЗНИС
ЛОГИСТИКАТА ВО 21 ВЕК**
**CHALLENGES OF TOURISM AND BUSINESS
LOGISTICS IN THE 21ST CENTURY**

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
CONFERENCE PROCEEDINGS

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
GOCE DELCEV UNIVERSITY

ФАКУЛТЕТ ЗА ТУРИЗАМ И БИЗНЕС ЛОГИСТИКА
FACULTY OF TOURISM AND BUSINESS LOGISTICS

ПРЕДИЗВИЦИТЕ ВО ТУРИЗМОТ И БИЗНЕС
ЛОГИСТИКАТА ВО 21 ВЕК
CHALLENGES OF TOURISM AND BUSINESS LOGISTICS
IN THE 21ST CENTURY

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
CONFERENCE PROCEEDINGS

20 мај, 2026, Штип / Stip, May 20, 2026

UDK: 338.483.11:556.36]:303.71(497.775-22)

DOI: 10.46763/YFNTS2691231k

Издавач:

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип,

Факултет за туризам и бизнис логистика

Крсте Мисирков, 10-А, 201, 2000, Штип, РС Македонија

Тел: +389 32 550 350

www.ftbl.ugd.edu.mk

www.ugd.edu.mk

За издавачот: д-р Наташа Митева, декан

Организатор на конференцијата: Факултет за туризам и бизнис логистика

Уредник: д-р Наташа Митева, декан

Лектор: Даница Гавриловска-Атанасовска

Година на издавање: 2026

Веб-страница: <https://js.ugd.edu.mk/index.php/YFNT>

Publisher:

Goce Delcev University, Stip,

Faculty of Tourism and Business Logistics

“Krste Misirkov” no.10-A P.O. Box 201 Shtip 2000, North Macedonia

Tel: +389 32 550 350

www.ftbl.ugd.edu.mk

www.ugd.edu.mk

For the Publisher: Natasha Miteva, Ph.D. – Dean

Proofreader: Danica Gavrilovska-Atanasovska

Conference Organizer: Faculty of Tourism and Business Logistics

Editor: Natasha Miteva, Ph.D. – Dean

Year of publication: 2026

Website: <https://js.ugd.edu.mk/index.php/YFNTS>

Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

338.48(062)

658.6/.8:164(062)

МЕЃУНАРОДНА Научна Конференција (9 ; 2025 ; Штип)

Предизвиците во туризмот и бизнис логистиката во 21 век [Електронски извор] : зборник на трудови / Деветта Меѓународна Научна Конференција,

20 мај 2025 г . ; [уредник Наташа Митева] = Challenges of tourism and business logistics in the 21st century

: conference proceedings / Ninth International Scientific Conference, May 20, 2025 ; [editor Natasha Miteva].

- Штип : Универзитет "Гоце Делчев"- Штип, Факултет за туризам и бизнис логистика = Shtip : University

"Goce Delchev" -Shtip, Faculty of tourism and business logistics : Факултет за туризам и бизнис логистика

= Faculty of Tourism and Business Logistics, 2026. - 274 стр. : илустр.

; см

Начин на пристапување (URL): <https://js.ugd.edu.mk/index.php/YFNTS>. - Текст во PDF формат, содржи 274 стр., илустр. - Наслов преземен од екранот. - Опис на изворот на ден 15.07.2026. - Фусноти кон текстот. - Трудови на мак. и англ. јазик. - Библиографија кон одделни трудови. - Abstracts

ISBN 978-608-277-163-2

а) Туризам -- Собири б) Синцир на снабдување -- Логистички системи -- Собири

COBISS.MK-ID 69117445

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

338.48(062)

658.6/.8:164(062)

МЕЃУНАРОДНА Научна Конференција (9 ; 2025 ; Штип)

Предизвиците во туризмот и бизнис логистиката во 21 век : зборник на трудови / Деветта Меѓународна Научна Конференција, 20 мај 2025 г . ; [уредник Наташа Митева] = Challenges of tourism and business logistics in the 21st century : conference proceedings / Ninth International Scientific Conference,

May 20, 2025 ; [editor Natasha Miteva]. - Штип :

Универзитет "Гоце Делчев"- Штип, Факултет за туризам и бизнис логистика = Shtip : University "Goce Delchev" -Shtip, Faculty of tourism and business logistics : Факултет за туризам и бизнис логистика = Faculty of Tourism and Business Logistics, 2026. - 274 стр. : илустр. ; см

Фусноти кон текстот. - Трудови на мак. и англ. јазик. - Библиографија кон одделни трудови. - Abstracts

ISBN 978-608-277-164-9

а) Туризам -- Собири б) Синцир на снабдување -- Логистички системи -- Собири

COBISS.MK-ID 69411589

Организациски одбор:

Проф. д-р. Наташа Митева, Факултет за туризам и бизнис логистика, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип, Република Северна Македонија – Претседател на Организацискиот комитет

Проф. д-р. Душица Попова, Факултет за туризам и бизнис логистика, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип, Република Северна Македонија – Потпретседател на Организацискиот комитет

Проф. д-р. Зоран Темелков, Факултет за туризам и бизнис логистика, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип, Република Северна Македонија – Потпретседател на Организацискиот комитет

Проф. д-р. Татјана Бошков, Факултет за туризам и бизнис логистика, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип, Република Северна Македонија – Потпретседател на Организацискиот комитет

Проф. д-р. Душко Јошески, Факултет за туризам и бизнис логистика, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип, Република Северна Македонија – Потпретседател на Организацискиот комитет

Проф. д-р. Цветанка Ристова Магловска, Факултет за туризам и бизнис логистика, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип, Република Северна Македонија – Потпретседател на Организацискиот комитет

Меѓународен програмски одбор:

Проф. д-р. Наташа Митева, Факултет за туризам и бизнис логистика, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип, Република Северна Македонија – Претседател на Програмски комитет

Проф. д-р. Душица Попова, Факултет за туризам и бизнис логистика, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип, Република Северна Македонија – Потпретседател на Програмски комитет

Проф. д-р. Татјана Бошков, Факултет за туризам и бизнис логистика, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип, Република Северна Македонија – Потпретседател на Програмски комитет

Проф. д-р. Цветанка Ристова Магловска, Факултет за туризам и бизнис логистика, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип, Република Северна Македонија – Потпретседател на Програмски комитет

Проф. д-р. Душко Јошески, Факултет за туризам и бизнис логистика, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип, Република Северна Македонија – Потпретседател на Програмски комитет

Проф. д-р Никола В. Димитров, Факултет за туризам и бизнис логистика, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип, Република Северна Македонија

Проф. д-р Цане Котески, Факултет за туризам и бизнис логистика, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип, Република Северна Македонија

Проф. д-р. Оливер Филипоски, Факултет за туризам и бизнис логистика, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип, Република Северна Македонија

Проф. д-р Александра Жежова, Факултет за туризам и бизнис логистика, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип, Република Северна Македонија

Проф. д-р. Зоран Темелков, Факултет за туризам и бизнис логистика, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип, Република Северна Македонија

Проф. д-р Мишко Цидров, Машински факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип, Република Северна Македонија

Проф. д-р. Тања Ангелкова Петкова, Факултет за туризам и бизнис логистика,

UDK: 338.483.11:556.36]:303.71(497.775-22)

DOI: 10.46763/YFNTS2691231k

Универзитет „Гоце Делчев“, Штип, Република Северна Македонија

Проф. д-р Димитар Ковачевски, Универзитет Американ Колеџ Скопје, Република Северна Македонија

Доц. д-р. Христина Серафимовска, Факултет за туризам и бизнис логистика,

Универзитет „Гоце Делчев“, Штип, Република Северна Македонија

Проф. д-р Јана Клопчевска, Технолошко-металуршки факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Скопје, Република Северна Македонија

Проф. д-р. Мадалина Теодора Андреи, Универзитет Хиперион, Факултет за општествени, хуманистички науки и природни науки, Оддел за географија, Романија

Проф. д-р. Соња Квируга, Универзитет Алкала, Оддел за економија, Шпанија

Проф. д-р. Алиса Флеишер, Хебрејскиот универзитет Јерусалим, Роберт Х. Смит, Факултет за земјоделие, Храна и Животна средина, Оддел за економија на животна средина и управување, Израел

Проф. д-р. Ноам Шовал, Хебрејски универзитет Ерусалим, Факултет за општествени науки, Оддел за географија, Израел

Проф. д-р. Нурија Елиса Морере Молинеро, Универзитет Реј Хуан, Шпанија

Проф. д-р. Никола Хурвулиадес, Американ Колеџ Солун, Грција

Проф. д-р. Донила Пипа, Универзитет Марин Барлети, Економски факултет, Албанија

Проф. д-р. Мохамед Фуад, Ариш Универзитет, Факултет за уметност, Египет

Проф. д-р. Френсис Вериза, Универзитет Толиара, Факултет за општествени науки, Мадагаскар

Проф. д-р. Октавиан Сербан, Букурешки Универзитет за Економија, Факултет за храна од земјоделие и економија на животната средина, Романија

Проф. д-р. Сабина Георгечи, Асоцијација за промоција на туризмот, Дробета Турму-Северин, Романија

Проф. д-р. Серафима Роскова, Молдовска академија за науки, Академија за економски науки на Молдавија, Република Молдавија

Проф. д-р. Стела Дерменчиева, Универзитет на Велико Трново Свети „Кирил и Методиј“, Оддел за Географија, Бугарија

Проф. д-р. Марта Боровска Стефанска, Универзитет во Лоџ, Факултет за Географски науки, Институт за градежна средина и Просторна, Полска

Проф. д-р. Јулиана Поп, Универзитет за економски студии, Факултет за бизнис и туризам, Романија

Проф. д-р. Елена Тома, Универзитет Хиперион, Факултет за општествени, хуманистички науки и природни науки, Оддел за географија, Романија

Проф. д-р. Ирина Лазар, Универзитет Хиперион, Факултет за општествени, хуманистички науки и природни науки, Оддел за географија, Романија

Проф. д-р. Озгур Јерли, Дужче Универзитет, Факултет за Шумарство, Оддел за пејсажи, Турција

Проф. д-р. Жарко Радјеновиќ, Универзитет во Ниш, Центар за иновации, Србија

Проф. д-р. Дарко Димитровски, Универзитет во Крагујевац, Факултет за Хотелски менаџмент и Туризам во Врњачка Бања, Србија

Проф. д-р. Драго Цвијановиќ, Универзитет во Крагујевац, Факултет за Хотелски менаџмент и Туризам во Врњачка Бања, Србија

Проф. д-р. Серџо Чипола, Универзитет во Палермо, Силиција, Италија

Проф. д-р. Марија Белиј, Универзитет во Белград, Факултет за географија, Србија

Проф. д-р. Андреј Мичовиќ, Универзитет во Крагујевац, Факултет за Хотелски менаџмент и Туризам во Врњачка Бања, Србија

Проф. д-р. Светла Станкова, Шуменски универзитет, Факултет за природни науки,

Бугарија

Organizational committee:

Prof. Natasa Miteva, Ph.D., Faculty of Tourism and Business logistics, Goce Delcev University, Stip, North Macedonia - President of the Organizational Committee

Prof. Dusica Popova, Ph.D., Faculty of Tourism and Business logistics, Goce Delcev University, Stip, North Macedonia – Vice-President of the Organizational Committee

Prof. Zoran Temelkov, Ph.D., Faculty of Tourism and Business logistics, Goce Delcev University, Stip, North Macedonia – Vice-President of the Organizational Committee

Prof. Tatjana Boshkov, Ph.D., Faculty of Tourism and Business logistics, Goce Delcev University, Stip, North Macedonia – Vice-President of the Organizational Committee

Prof. Dusko Joseski, Ph.D., Faculty of Tourism and Business logistics, Goce Delcev University, Stip, North Macedonia – Vice-President of the Organizational Committee

Prof. Cvetanka Ristova Maglovska, Ph.D., Faculty of Tourism and Business logistics, Goce Delcev University, Stip, North Macedonia – Vice-President of the Organizational Committee

International program committee:

Prof. Natasa Miteva, Ph.D., Faculty of Tourism and Business logistics, Goce Delcev University, Stip, North Macedonia - President of the Program Committee

Prof. Dusica Popova, Ph.D., Faculty of Tourism and Business logistics, Goce Delcev University, Stip, North Macedonia – Vice-President of the Program Committee

Prof. Tatjana Boshkov, Ph.D., Faculty of Tourism and Business logistics, Goce Delcev University, Stip, North Macedonia - Vice-President of the Program Committee

Prof. Cvetanka Ristova Maglovska, Ph.D., Faculty of Tourism and Business logistics, Goce Delcev University, Stip, North Macedonia - Vice-President of the Program Committee

Prof. Dusko Joseski, Ph.D., Faculty of Tourism and Business logistics, Goce Delcev University, Stip, North Macedonia - Vice-President of the Program Committee

Prof. Nikola V. Dimitrov, Ph.D., Faculty of Tourism and Business logistics, Goce Delcev University, Stip, North Macedonia

Prof. Cane Koteski, Ph.D., Faculty of Tourism and Business logistics, Goce Delcev University, Stip, North Macedonia

Prof. Oliver Filiposki, Ph.D., Faculty of Tourism and Business logistics, Goce Delcev University, Stip, North Macedonia

Prof. Aleksandra Zezova, Ph.D., Faculty of Tourism and Business logistics, Goce Delcev University, Stip, North Macedonia

Prof. Zoran Temelkov, Ph.D., Faculty of Tourism and Business logistics, Goce Delcev University, Stip, North Macedonia

Prof. Misko Djidrov, Ph.D., Faculty of Mechanical Engineering, Goce Delcev University, Stip, North Macedonia

Prof. Tanja Angelkova Petkova, Ph.D., Faculty of Tourism and Business logistics, Goce Delcev University, Stip, North Macedonia

Prof. Dimitar Kovacevski, Ph.D., School of Business Economics and Management, University American College Skopje, North Macedonia

Asiss. Prof. Hristina Serafimovska, Ph.D., Faculty of Tourism and Business logistics, Goce Delcev University, Stip, North Macedonia

Prof. Jana Klopchevska, Ph.D., Faculty of Technology and Metallurgy, University "Sts. Cyril and Methodius", Skopje, Republic of North Macedonia

Prof. Madalina Teodora Andrei, Ph.D., Hyperion University, Faculty of Social, Humanities and Natural Sciences, Department of Geography, Romania

Prof. Sonia Quiroga, Ph.D., University of Alcalá, Department of Economics, Spain

UDK: 338.483.11:556.36]:303.71(497.775-22)

DOI: 10.46763/YFNTS2691231k

Prof. Aliza Fleischer, Ph.D., The Hebrew University of Jerusalem, The Robert H. Smith Faculty of Agriculture, Food and Environment, Department of Environmental Economics and Management, Israel

Prof. Noam Shoval, Ph.D., The Hebrew University of Jerusalem, Faculty of Social Sciences, The Department of Geography, Israel

Prof. Nuria Elisa Morère Molinero, Ph.D., Universidad Rey Juan Carlos, Catedrática Historia Antigua, Spain

Prof. Nikolas Hourvoulides, Ph.D., American College of Thessaloniki, Greece

Prof. Donila Pipa, Ph.D., Marin Barleti University, Faculty of Economy, Albania

Prof. Mohamed Fouad, Ph.D., Arish University, Faculty of Arts, Egypt

Prof. Francis Veriza, Ph.D., University of Toliara, Faculty of Lettets and Human Sciences, Madagascar

Prof. Octavian Serban, Ph.D., Bucharest University of Economic Studies, Faculty of Agrifood and Environmental Economics, Romania

Prof. Sabina Gheorgheci, Ph.D., Mehedinți Tourism Promotion Association, Drobeta Turnu-Severin, Romania

Prof. Serafima Roșcovan, Ph.D., Moldova Academy of Science, Academy of Economic Studies of Moldova, Republic of Moldova

Prof. Stella Dermendzhieva, Ph.D., University of Veliko Turnovo St Cyril and St. Methodius, Department of Geography, Bulgaria

Prof. Marta Borowska-Stefanska, Ph.D., University of Lodz Faculty of Geographical Sciences, Institute of the Built Environment and Spatial Policy, Poland

Prof. Iuliana Pop, Ph.D., University of Economic Studies, Faculty of Business and Tourism, Romania

Prof. Elena Toma, Ph.D., Hyperion University, Faculty of Social, Humanities and Natural Sciences, Department of Geography, Romania

Prof. Irina Lazăr, Ph.D., Hyperion University, Faculty of Social, Humanities and Natural Sciences, Department of Geography, Romania

Prof. Ozgur Yerli, Ph.D., Duzce University, Faculty of Forestry, Department of Landscape, Architecture, Turkey

Prof. Zarko Radjenovic, Ph.D., University of Nis, Innovation Center, Serbia

Prof. Darko Dimitrovski, Ph.D., University of Kragujevac, Faculty of Hotel Management and Tourism in Vrnjacka Banja, Serbia

Prof. Drago Cvijanović, Ph.D., University of Kragujevac, Faculty of Hotel Management and Tourism in Vrnjacka Banja, Serbia

Prof. Sergio Cipolla, Ph.D., University of Palermo, Italia

Prof. Marija Belij, Ph.D., University of Belgrade, Faculty of Geography, Serbia

Prof. Andrej Mićović, Ph.D., University of Kragujevac, Faculty of Hotel Management and Tourism in Vrnjacka Banja, Serbia

Prof. Svetlana Stankova, University of Shumen “Konstantin Preslavski”, Faculty of natural science, Department of geography, regional development and tourism, Bulgaria

Содржина – Contents

СЕСИЈА: БИЗНИС ЛОГИСТИКА И БИЗНИС АДМИНИСТРАЦИЈА SESSION: BUSINESS LOGISTICS & BUSINESS ADMINISTRATION

Zarko Rađenović

GENERATIVE ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN SCIENTIFIC RESEARCH: A
QUANTITATIVE SOCIAL SCIENCE PERSPECTIVE 12

Aleksandra Zhezhova

SOCIAL INFORMATION PROCESSING AND PERSONALITY BEHAVIOR IN NEW
SITUATIONS 22

Dushko Josheski, Natasha Miteva, Tatjana Boshkov

DTC-SBTC MODEL: OPTIMAL POLICIES, WAGE PREMIUM AND CREDIT
RATIONING 29

Марија Магдинчева-Шопова, Анета Стојановска-Стефанова

ПОЛИТИКИ ЗА ДИГИТАЛНА ТРАНСФОРМАЦИЈА НА БИЗНИС ПРОЦЕСИТЕ ВО
ДИСТРИБУТИВНИТЕ СИСТЕМИ 73

Elizabeta Mitreva

FROM CLASSICAL TQM TO DIGITAL QUALITY MANAGEMENT: THE IMPACT OF
AUTOMATION AND INDUSTRY 4.0 TECHNOLOGIES ON QUALITY MANAGEMENT
IN MACEDONIAN COMPANIES 83

Ивица Јосифовиќ, Игор Камбовски

ДИГИТАЛИЗАЦИЈА НА ГРАНИЧНИТЕ ПРОЦЕДУРИ: ИМПЛИКАЦИИ ОД
ENTRY/EXIT SYSTEM ВО РАМКИ НА SCHENGEN BORDER CODE 94

СЕСИЈА: ТУРИЗАМ, УГОСТИТЕЛСТВО И ГАСТРОНОМИЈА SESSION: TOURISM, HOSPITALITY AND GASTRONOMY

Biljana Petrevska, Mimoza Serafimova, Iva Nikoloska

NEIGHBORS AS TOURISTS: REGIONAL TOURISM DEVELOPMENT POTENTIAL OF
NORTH MACEDONIA 107

Tanja Angelkova Petkova

THE IMPACT OF DIGITAL TRANSFORMATION AND SOCIAL MEDIA ON
MOTIVATING YOUNG PEOPLE TO EXPLORE DOMESTIC TOURIST DESTINATIONS
..... 114

Никола В. Димитров

ОХРИД И СКОПЈЕ МАКЕДОНСКИ ТУРИСТИЧКИ РИВАЛИ 120

Јулијана Саздова, Горан Антонијевиќ

УЛОГАТА НА МЕНАЏМЕНТОТ НА ЧОВЕЧКИТЕ РЕСУРСИ ВО ОБЕЗБЕДУВАЊЕ
КВАЛИТЕТНА РАБОТНА СИЛА ВО УГОСТИТЕЛСТВОТО 139

Мартин Џамбаски, Наташа Митева, Душица Попова

ДИГИТАЛИЗАЦИЈАТА И ПАЗАРОТ НА ТРУД ВО ТУРИСТИЧКИОТ СЕКТОР:
ЕМПИРИСКА АНАЛИЗА ВО УСЛОВИ НА СОВРЕМЕНИ ПРОМЕНИ 151

Владимир Китанов

МАРКЕТИНГОТ КАКО ФАКТОР ЗА РАЗВОЈ НА РУРАЛНИОТ ТУРИЗАМ 165

Златко Јаковлев

ФИНАНСИСКИОТ МЕНАЏМЕНТ И ПРИМЕНА НА СООДВЕТНИ ПРОЦЕДУРИ НА
ЗА СЛЕДЕЊЕ И КОНТРОЛИРАЊЕ НА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈАТА НА
АКТИВНОСТИТЕ КОИ ПРОИЗЛЕГУВААТ ОД ФИНАНСИСКИТЕ ОДЛУКИ ВО
ТУРИСТИЧКИТЕ ПРЕТПРИЈАТИЈА 175

Përparim Qahili, Cane Koteski

SUSTAINABLE TOURISM POTENTIAL IN THE BALKAN REGION, OPPORTUNITIES
AND CHALLENGES 186

Gergana Hristova, Rositsa Lazarova

TOURISM AND VALUES IN SCHOOL GEOGRAPHIC EDUCATION 191

Emirhan Halmiev, Ivalena Valcheva

POPOVO – “THE WHITE TOWN”: TOURISM POTENTIAL AND OPPORTUNITIES FOR
SUSTAINABLE DEVELOPMENT 201

Emanuil Georgiev, Svetla Stankova, Ivalena Valcheva

ANALYSIS OF THE RESOURCE PROVISION AND TOURIST ATTRACTIVENESS OF
THE NATURAL SITES IN THE VARBITSA REGION 210

Rositsa Lazarova, Leylya Shefka

“BISERNA” CAVE - AS A TOURIST SITE 213

Цане Котески

ЗНАЧЕЊЕТО НА ЧЕШМИТЕ ЗА РАЗВОЈ НА ЛОКАЛНИОТ И ВИКЕНД ТУРИЗМОТ
ВО ОПШТИНА ПРИЛЕП 223

Aneta Risteska Jankuloska, Tatjana Spaseska, Emilija Gjorgjioska, Dragica Odzaklieska

GREEN SUPPLY CHAIN MANAGEMENT – BENEFITS AND CHALLENGES 242

Antonio Danev, Dushica Popova

STANDARDIZATION AS A FRAMEWORK FOR MODERN RESTAURANT PROCESS
OPTIMIZATION 249

Александар Јорданоски

КУЛТУРАТА ВО ДОКУМЕНТИТЕ ОД СТРАТЕГИСКИ КАРАКТЕР 258

ЗНАЧЕЊЕТО НА ЧЕШМИТЕ ЗА РАЗВОЈ НА ЛОКАЛНИОТ И ВИКЕНД ТУРИЗМОТ ВО ОПШТИНА ПРИЛЕП

Цане Котески¹

¹Редовен професор, Факултет за Туризам и бизнис логистика, Универзитет „Гоце Делчев“,
Штип, Северна Македонија, cane.koteski@ugd.edu.mk

Апстракт. Во научниот труд истражувани се и презентирани се сите постоечки чешми како дел од хидрографските објекти по населени места и градот Прилеп кои се во функција за развој на локалниот и викенд туризмот во сите 58 селски населби и градот Прилеп во истоимената општина. Во научниот труд дадени се две карти за географската положба на ОП. Прилеп во границите на нашата држава и селските населби со нивните атари. Од хидрографските објекти кои постојат како чешми во ОП. Прилеп евидентирани се и табеларно презентирани по населени места и во градот Прилеп. Улогата на чешмите како хидрографски објекти е од огромна важност при посета на селата и градот Прилеп на странските и домашните туристи, вработените во: индустријата, здравството, образованието како децата од градинките, учениците од основните, средните училишта и студентите за развој на локалниот и викенд туризмот во општина Прилеп. Во 2006 година за првпат се изработени туристичка и стопанска карта на градот Прилеп од кои отпечатена е само туристичката карта. За изработката на научниот труд користени се: теренски истражувања, метод на анкетање, научна и стручна литература, статистички годишници и зборници. На крај се дадени разни анализи, предлози и заклучоци за улогата на чешмите како хидрографски објекти во функција на туризмот и неговиот развој во ОП. Прилеп.

Клучни зборови: Туризам, чешми, локален туризам, викенд туризам, економија

Abstract. The scientific paper has researched and presented all existing fountains as part of the hydrographic objects by settlements and the city of Prilep, which are in function of developing local and weekend tourism in all 58 rural settlements and the city of Prilep in the municipality of the same name. The scientific paper provides two maps of the geographical position of the OP. Prilep within the borders of our country and the rural settlements with their areas. Of the hydrographic objects that exist as fountains in the OP. Prilep, they have been recorded and presented in a table by settlements and in the city of Prilep. The role of fountains as hydrographic objects is of great importance when visiting the villages and the city of Prilep by foreign and domestic tourists, employees in: industry, healthcare, education such as children from kindergartens, students from primary and secondary schools and students for the development of local and weekend tourism in the municipality of Prilep. In 2006, a tourist and economic map of the city of Prilep was developed for the first time, of which only the tourist map was printed. For the preparation of the scientific paper, the following were used: field research, survey method, scientific and professional literature, statistical yearbooks and collections. At the end, various analyses, proposals and conclusions are given about the role of fountains as hydrographic objects in the function of tourism and its development in the OP. Prilep.

Key words: Tourism, fountains, local tourism, weekend tourism, economy

1. Вовед

Општина Прилеп се наоѓа во северозападниот дел на Пелагонискиот регион. Според површината Општина Прилеп е најголема општина во РС Македонија. Општина Прилеп зафаќа површина од 1.194,44 км², во општината постојат 58 селски населби плус градот Прилеп или вкупно 59 населби. Според новиот попис во 2021 година општина Прилеп има 69.125 жители. Според полот 34 208 (49,5 %) жители се мажи, 38 817 (50,4 %) се жени со просечна густина на општината од 58 жители на 1 км².

Карта 1. Географска положба на Општина Прилеп во РС Македонија

Извор: <https://www.bing.com/images/search?q=>

Во научниот труд прикажани се сите чешми како дел од хидрографските објекти за развој на туризмот во сите 58 селски населби плус градот Прилеп.

Карта 2. Картографски приказ на населбите и нивните атари во општина Прилеп

Извор: <https://www.bing.com/images/search?q=>

Карта 3. Приказ на населбите и главната улична мрежа на град Прилеп

Во научниот труд во табела еден презентирани се собраните и истражени теренски податоци во ОП. Прилеп за чешмите како дел од хидрографските објекти. Улогата и значењето на чешмите како хидрографски објекти е од огромно значење за развојот на домашниот локален и викенд туризам во општина Прилеп.

Табела 1. Приказ на застапеноста на чешмите по селски населби и градот Прилеп

Ред. бр.	Село	(мнв)	Одал еч еност од градо т во (км)	Селски Атар во (км ²)	Име на изворот	Чешма	Изда шнос т л/сек	T ^{°C}	pH
1.	Алинци	670	11	11,7	1.Веселчка крајпатна 2.Станичка ч. 3.Стара селска ч.	Чешма чешма Чешма	/ / /	/ / /	/ / /
2.	Беловодица	800	17	28	1.Селска ч. во Двор 2.Ливада ч. 3.Дренска ч. 4.Средурид ч.	Чешма Чешма Чешма Чешма	/ / / /	/ / / /	/ / / /
3.	Беровци	628	7	11,1	/	/	/	/	/
4.	Бешиште	900	43	67,1	1.Цикле 2.Селска ч	Чешма Чешма	0,05 0,066	/ /	/ /

					3. Горна ч-10	Чешма	0,266	/	/
5.	Бонче	620	29	20,7	/	/	/	/	/
6.	Вепрчани	800	34	29,1	1.Вирово ч	Чешма	-1,00	/	/
					2.Богородица ч	Чешма	-0,30	/	/
					3.Селска ч.	Чешма	0,533	/	/
7.	Веселчани	613	15	7,6	1.Селска ч	Чешма	/	/	/
					-Чешма извор	Чешма	/	/	/
8.	Витолиште	830	46	63,3	1.Коријечина ч	Чешма	0,533	/	/
					2.Бела чешма	Чешма	3,50	/	/
					3.Селски-резервоар каптиран водовод	Каптира	0,033	/	/
					4.Стопат	Пост и.	1,0	8,56	/
					5.Витолиште	Пост и	4-10	/	/
9.	Волково	780	9	6,6	1.Здравечки кладенец	Чешма	/	/	/
					ч.Водовод	Чешма	/	/	/
					2.Голомејца-Чалма	Чешма	/	/	/
					ч.Селце водовод	Чешма	/	/	/
					3.Таир-агинска	Чешма	/	/	/
					ч.Манастир водовод	Чешма	/	/	/
10.	Врпско	800	51	16,0	1.Чешма	Чешма	/	/	/
11.	Галичани	617	11	7,4	/	/	/	/	/
12.	Г. Радобил	620	28	25,1	1.Чешма	Чешма	/	/	/
13.	Г. Коњари	607	9	21,1	1.Селска ч.	Чешма	/	/	/
					2.Полска ч. и поило	Чешма	/	/	/
14.	Гуѓаково	580	40	21,2	1.Чешма	Чешма	/	/	/
					2.Чешма	Чешма	/	/	/
15.	Дабница	605	7	16,8	1.Шопурче ч.	Чешма	/	/	/
					2.Големцикоска ч.	Чешма	/	/	/
					3. Коруноска ч.	Чешма	/	/	/
16.	Дрен	570	27	19,3	1.Селска ч.	Чешма	/	/	/
					2.Манастирска ч.	Чешма	/	/	/
17.	Дуње	690	29	43,8	1.Шарена ч.	Чешма	0,15	/	/
					2.Корита ч	Чешма	0,15	/	/
					2.Мемедова ч	Чешма	/	/	/
18.	Ерековци	600	23	12,1	1.Селска ч. на чаирот	Чешма	/	/	/
19.	Живово	920	50	17,2	1.Чешма	Чешма	/	/	/
20.	Загорани	612	16	10,4	1.Селска ч.	Чешма	/	/	/
					2.Железни.станица ч.	Чешма	/	/	/
21.	Кадино С.	612	12,5	10,5	1.Артеска вода	Слобод ен тек	/	/	/
22.	Кален	640	26	22,6	1.Долно малска-2	Чешма	0,37	/	/
23.	Канатларци	620	24	21,6	1.Полска ч.на патот за Подмол	Чешма	/	/	/
24.	Клепач	590	22	4,2	/	/	/	/	/
25.	Кокре	720	30	21,6	1.Паприште ч-3	Чешма	1,0	/	/
26.	Крушевица	759	26	27,6	1.Крсто ч	Чешма	0,015	/	/
27.	Крстец	1080	17	15,6	1.Крстец ч.	Чешма	4,0	12	/
28.	Леништа	780	6	15,6	1.Ивкоец селска ч.	Чешма	/	/	/
					2. Манастирска ч.	Чешма	/	/	/
					3.Шута врба ч.	Чешма	/	/	/
					4.Долга Мара ч	Чешма	/	/	/
					5. Маркова ч.	Чешма	/	/	/
29.	Лопатица	750	35	16,5	1.Селска ч.	Чешма	/	/	/
					2.Св.Петка полска ч.	Чешма	/	/	/
30.	Мажушиште	660	5	16,8	1.Селска ч.	Чешма	/	/	/
31.	Мал Радобил	620	27	8,2	1.СВ.Недела	Чешма	/	/	/
32.	М. Коњари	613	7	14,7	1.Селска ч.	Чешма	/	/	/
33.	Мало Рувци	740	12	11,3	1.Селска ч.	Чешма	/	/	/
					2.Селска ч.	Чешма	/	/	/
34.	Манастир	690	38	13,5	1.Селска ч.	Чешма	/	/	/
					2. Извор каптиран	Каптира	1,2	/	/
35.	Марул	780	28	14,1	/	/	/	/	/
36.	Мелница	700	44,5	/	1.Чешма	Чешма	0,20	/	/
37.	Никодин	600	37	52,6	1. Селска ч.	Чешма	/	/	/
					2.Калуѓере ч. во Манас	Чешма	/	/	/

					3.Стара ч. 4.Миновичка ч.	Чешма Чешма	/	/	/
38.	Ново Лагово	640	5	2,7	/	/	/	/	/
39.	Ореовец	860	8	19,1	1.Средсело	Чешма	/	/	/
40.	Пештани	670	32	18,5	1.Ралевац ч 2. Припек ч	Чешма Чешма	0,02 0,03	/	/
41.	Плетвар	990	9	18,7	1.Крајпатна ч. 2.Вадимаш ч. 3.Јашарица ч. 4.Крушек ч 5.Јавна Стара ч. 6.ЧЕ 2 чешми	Чешма Чешма Чешма Чешма Чешма Чешма	/	/	/
42.	Подмол	600	29	11,3	1.Селска ч.	Чешма	/	/	/
43.	Полчиште	910	37	83,9	1.Селска ч	Чешма	0,133	/	/
44.	Прилепец	830	12	7,7	1. Шачирова ч. 2.Горнец ч. Црква Св. Никола 3.Надманастирска ч. 4.Предманастир ч. 5.Пиво ч.	Чешма Чешма Чешма Чешма Чешма Чешма	0,090 0,120	13 12	7,5 7
45.	Присад	940	13	27,0	1.Извор Нов Присад 2.Извор Стар Присад карсно врело	Врело Врело	/	/	/
46.	Ракле	700	33	17,2	1.Селска ч. 2.Манастирска ч. 3.Полска ч.	Чешма Чешма Чешма	/	/	/
47.	Селце	740	2	15,2	1.Ман.Св.Димитрија 2.Црква Св. Богоројца ч 3.Домајчино ч. 4.Козарски трла 5. Попва нива ч. 6.Извор под Чуле 7.Петров клад, ч. 8. Дунова нива ч. 9. Бузана ч. 10.Џуле ч. 11.Петочна вода ч 12.Неделска ч. 13.Топташ ч.	Чешма Чешма Чешма Чешма Чешма Чешма Чешма Чешма Чешма Чешма Чешма Чешма Чешма	/	/	/
48.	Смолани	650	26	9,7	1.Селска ч.	Чешма	/	/	/
49.	Старо Лагово	685	10	3,3	1.Селска ч.	Чешма	/	/	/
50.	Топлица	680	25	14,9	1.Селска ч.	Чешма	/	/	/
51.	Тополчани	600	17	13,7	/	/	/	/	/
52.	Тројаци	600	20	19,7	1.Селска ч. 2.Чешма 3.Чешма	Чешма Чешма Чешма	/	/	/
53.	Тројкрсти	600	19	2,4	/	/	/	/	/
54.	Царевиќ	696	25	20,1	1.Горна ч. 2.Чешма	Чешма Чешма	/	/	/
55.	Чаниште	720	24	36,7	1.Селска	Чешма	/	/	/
56.	Чепигово	600	20	6,2	/	/	/	/	/
57.	Чумово	860	10	9,4	1.Селска ч. 2. Над село ч.	Чешма Чешма	/	/	/
58.	Шелеверци	635	18	5,7	1.Стара селска ч. 2.Долна ч.под село	Чешма Чешма	/	/	/
59.	Штавица	800	12	17,4	1.Предсело ч. 2.Селска ч. 3.Чурлиница ч. 4.Црковна ч. 5.Бутеска ч.водов 6.Тренкина ч. 7.Слива ч. 8.Слива 9.Млаките 10. Рамна ч.	Чешма Чешма Чешма Чешма Чешма Чешма Чешма Чешма Чешма Чешма	/	/	/

					11.Кај воденицата ч.	Чешма	/	/	/
					12.Подцрква во реката ч.	Чешма	/	/	/
60.	Прилеп	620-650	/	60,6	1.Ман.Св.Бого.	Чешма	0,030	13	/
					2.Трескавец ч.	Чешма	/	/	/
					3.Шаторов камен ч.	Чешма	/	/	/
					4.Џумушица ч.	Чешма	/	/	/
					5.Шарена ч.	Чешма	/	/	/
					6.Рибаровци ч.	Чешма	/	/	/
					7. ОУ.Рид ч.	Чешма	/	/	/
					8.Чешмуре стари гроб	Чешма	/	/	/
					9. Чкрипеска ч.од незе	Чешма	/	/	/
					10.На 150м друга ч.	Чешма	/	/	/
					11. Димко Мино ч.	Чешма	/	/	/
					12.Џамија ч	Чешма	/	/	/
					13.Шаторот	Чешма	/	/	/
					14. Кај Багевци ч.	Чешма	/	/	/
					15.Крсто могила ч.	Чешма	/	/	/
					16.Чумовчани бит. Пат	Чешма	/	/	/
					17.Воденички камења	Чешма	/	/	/
					18.Сточно пазариште	Чешма	/	/	/
					19.Хотел стомнаровци	Чешма	/	/	/
					20.Анот на Марулци	Чешма	/	/	/
					стара автобуска	Чешма	/	/	/
					21.ОУ Варошко мало	Чешма	/	/	/
					22.Ќумско Кај Василие	Чешма	/	/	/
					Трбиќ старата ЛС	Чешма	/	/	/
					23.Џамија Табана	Чешма	/	/	/
					24.Горна Џамија кон	Чешма	/	/	/
					базентот	Чешма	/	/	/
					25.Ѓогдере ч.	Чешма	/	/	/
					26. Пред фудбалерот	Чешма	/	/	/
					Тарата ч.	Чешма	/	/	/
					27. Дуле Шоферот,	Чешма	/	/	/
					28.Пред Атанас	Чешма	/	/	/
					фурнацијата	Чешма	/	/	/
					29.Кај театарот ч.	Чешма	/	/	/
					30.Среде Варош ч.	Чешма	/	/	/
					31.Маркова ч.	Чешма	/	/	/
	Општина Прилеп	/	/	1.194,44	- Чешми	154	/	/	/
					- Артеиска вода	1	/	/	/
					- Врела	2	/	/	/
					- Постојани извори	2	/	/	/
					- Каптирани извори	3	/	/	/

Извор: Панов, М. (1998). Енциклопедија на селата во Република Македонија, Скопје,

- Мариово природни и социо-економски обележја и можности за развој, (1987).

- Геолошки завод на СРМ, Институт за геотехника и хидрогеологија, (1982): Истраженост на подземните води во СР Македонија, Скопје.

- Теренски истражувања во периодот март, април, мај 2026 година.

- Напомена чешмите со црвена боја некои небеја исчистени и поправени и нетечеше вода евидентирани за време на теренските истражувања каде беа посетени околу 35 од вкупниот број 154 чешми во ОП. Прилеп;

- Чешмите во зелена боја се земени за водоводи во селата и манастирите;

- Силни извори врела се означени со лилјакова боја;

- Постојаните извори се означени со кафена боја;

- Каптирани извори означени се со плава боја и

- Артеиска вода е означена со светло жолта боја.

Според добиените податоци од Табела 1 за застапеноста на чешмите по селски населби и градот Прилеп вкупно во општина Прилеп постојат 154 чешми од кои 123 чешми се наоѓаат во селските населби додека 31 чешма имало само во градот и околината на Прилеп. При теренските истражувања покрај чешмите евидентирани се една артеиска вода со слободен тек во Кадино село, две врела во атарот на село Присад, два постојани извори има во село Витолиште и два каптирани извори во селата Витолиште и село Манастир. Како најдобри локални и викенд дестинации се извојуваат: Маркова

UDK: 338.483.11:556.36]:303.71(497.775-22)

DOI: 10.46763/YFNTS2691231k

чешма, Шаторов Камен, Цумушица, село Беловодица, Лениште манастирот Св. Петка, село Селце манастирот Св. Димитрија, и село Прилепец манастирот Св. Никола.

3. Приказ на некои поважни чешми во селата, околу градот и во градот Прилеп

Слика 1. Жени на селската чешма во село Вепрчани

Извор: <https://zenit.mk/2019/06/28/vodnata-veriga-vo-prilep/>, Фото: Благоја Дрнков.

Слика 2. Шарена чешма во село Дуње

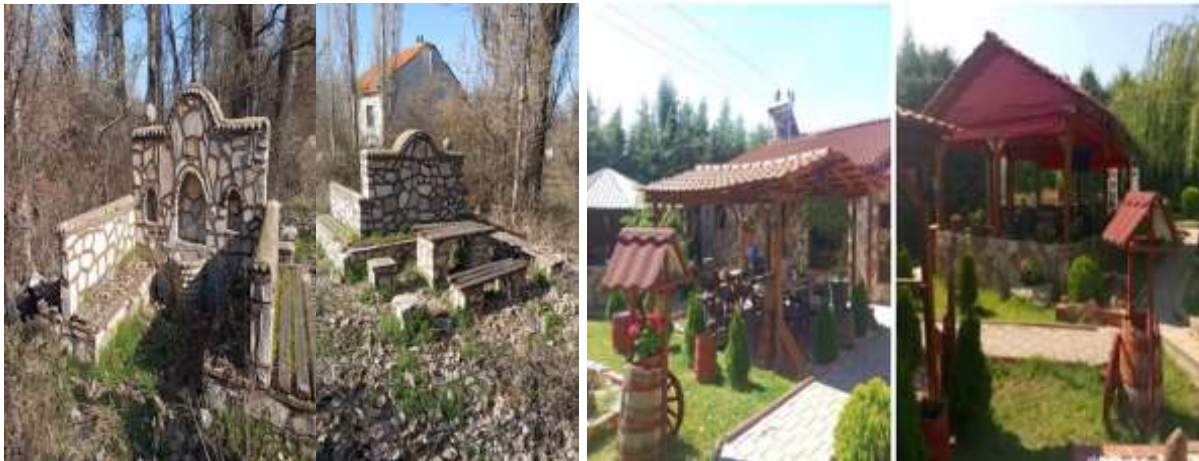
Извор: <https://www.pelagon.mk/>

Слика 3. Шарена Чешма во Прилеп
Извор: <https://www.bing.com/images/search?view>

Слика 4. Малска чешма во У. Лазо Филиповски
Мртво сокаче во Прилеп,
Извор: Фото: Војо Кромидоски, 2026

Слика 5. Марко чешма и ресторанот Марко чешма на 80 м., од чешмата се наоѓа северно од градот Прилеп на 2 км.
Извор: Марко чешма, Фото: Цане Котески, 13.03.2026, 9:00ч.

Слика 6. С. Лениште чешмата Ивкоец селска чешма средсело изградена 1948 од партизаните и реновирана е 1968 г.
Извор: Фото: Цане Котески, 13.03.2026, 10:15ч.

Слика 7. С. Лениште нова чешма спроведена вода со прево на 100м., подолу од селската чешма
Ивкоец која се наоѓа сред село
Извор: Фото: Цане Котески 13.03.2026, 10:25ч.

Слика 8. Манастир Св. Петка село Лениште, првата манастирска чешма на влезот во дворот од
десната страна
Извор: Фото: Цане Котески, 13.03.2026, 10:45ч.

Слика 9. С. Лениште, Манастир Св. Петка, втора манастирска чешма од десната страна погоре од
првата во дворот донесена од планината со прево.
Извор: Фото: Цане Котески, 13.03.2026, 11:00ч.

Слика 10. Петочна вода, чешма над село Лениште десно на самиот пат во правец кон манастирот Св. Петка сосидана од некој Драги на 11.02.2005г.
Извор: Фото: Цане Котески, 13.03.2026, 11:10ч.

Слика 11. Вода Света Недела чешма во дворот на манастирот Св. Димитрија во село Селце
Извор: Фото: Цане Котески, 13.03.2026, 11:25ч.

Слика 12. Чешма во дворот на селската црква Св. Богородица во село Селце
Извор: Фото: Цане Котески, 13.03.2026, 11:30ч.

Слика 13. Чешма во месноста Црквиште кога се оди кон манастирот Трескавец по сајлите во непосредна близина реновирана од неодамна

Извор: Фото: Тони Ангелески учесник на 23 трка Траил Прилеп, 08.03.2026 г.

Слика 14. Чешмата се наоѓа одма под манастирот Трескавец кога се спуштаме по патеката за село Дабница

Извор: Фото: Тони Ангелески учесник на 23 трка Траил Прилеп, 08.03.2026 г.

Слика 15. Чешма Св. Ѓорѓија над пиварата или зад градскиот Аква базент Салида и бензиската пумпа по патот десно кон чешмата Цумушица

Извор: Фото: Цане Котески, 14.03.2026, 10:00 ч.

Слика 16. Цумушица чешма која се наоѓа над пиварата или зад градскиот Аква базент Салида и бензиската по патот погоре од чешмата Св. Ѓорѓија на 250-300 м.

Извор: Фото: Цане Котески, 14.03.2026, 10:10 ч.

Слика 17. Селска чешма во село Прилепец лево од патот кон манастирот Св. Никола

Извор: Фото: Цане Котески, 14.03.2026 г, 10:30 ч.

Слика 18. Манастирската чешма во дворот до скалите десно во манастирот Св. Никола над селото Прилепец

Извор: Фото: Цане Котески, 14.03.2026 г, 10:40 ч.

Слика 19. Две чешми во дворот на црквата Св. Спас во село Волково
Извор: Фото: Цане Котески, 14.03.2026, 12:30 ч.

Слика 20. Фонтана и базент во дворот во црквата Св. Спас во С. Волково
Извор: Фото: Цане Котески, 14.03.2026, 12:30 ч.

Слика 21. Чешма Св. Спас под манастирот од десно кога одиме во село Волково изградена 07.05.2011
Извор: Фото: Цане Котески, 14.03.2026, 12:40 ч.

Слика 22. Лековита вода Св. Петка чешма до чешмата Св. Спас од десно пред влезот во село Волково

Извор: Фото: Цане Котески, 14.03.2026, 12:40 ч.

Слика 23. Чешма Св. Никола на патот од лево подолу пред Лековитата вода Св. Петка и чешмата Св. Спас од десно кон село Волково

Извор: Фото: Цане Котески, 14.03.2026, 12:40 ч.

Слика 24. Чешма Голомејда пред црквата Покров на Пресвета Богородица во атарот на село Селце лево на 200 м., од асфалтниот пат кон селата Волково и Прилепец

Извор: Фото: Цане Котески, 14.03.2026, 12:40 ч.

Слика 25. Две чешми, првата е долу под скалите а втората е одма над скалите горе кај ресторанот ЧЕ на Планинскиот превој Плетвар од левата страна на регионалниот експресен пат Прилеп – Градско, Извор: Фото: Цане Котески 19.03.2026, 14:30ч.

Табела 2. Приказ на странски и домашни туристи и реализирани ноќевања во општина Прилеп во периодот 2023-2025 година.

Општина Прилеп				
Година	Домашни туристи	Домашни ноќевања	Странски туристи	Странски ноќевања
2023	2 071	3 535	3 686	13 189
2024	1 530	3 011	3 327	19 040
2025	1 099	1 892	2 343	13 926
Вкупно	4 700	8 438	9 356	46 155

Извор: https://makstat.stat.gov.mk/PXWeb/pxweb/mk/MakStat/MakStat_TurizamUgostitel_Turizam_TuristiNokevanja/125_Turizam_Op_BrTurNok_ml.px/table/tableViewLayout2/

Според податоците од табела 2 констатираме дека во периодот од 2023-2025 година ОП. Прилеп ја посетиле вкупно домашни и странски туристи 14 056 од кои 4 700 се домашни и 9 356 странски туристи. Вкупниот број на реализирани ноќевања од домашните и странски туристи во периодот 2023-2025 г., во ОП. Прилеп изнесува 54 593 од кои реализирани се 8 438 домашни ноќевања и 46 155 ноќевања од странски туристи. Најголем број на домашни туристи во периодот 2023-2025 г., ја посетиле ОП. Прилеп во 2023 година 2 071 турист исто така и странски туристи истата година ја посетиле ОП. Прилеп. Најголем број на ноќевања во ОП. Прилеп се реализирани во периодот од 2023-2025 г., од домашните туристи реализирани се во 2023 г., 3 535, додека најголем број на странски ноќевања се реализирани во 2024 г., 19 040.

Приказ на најголема посетеност и реализирани ноќевања на домашни и странски туристи по месеци во ОП. Прилеп во периодот од 2023-2025 година:

- Во периодот 2023-2025 година домашни и странски туристи ОП. Прилеп ја посетиле 14 056;
- Во периодот 2023-2025 година домашни и странски ноќевања во ОП. Прилеп се реализирани 54 593;
- Во 2023 година најмногу домашни туристи во ОП. Прилеп имало во шести месец 336
- Во 2023 година најмногу домашни ноќевања во ОП. Прилеп реализирани се во шести месец 462
- Во 2023 година најмногу странски туристи во ОП. Прилеп имало во седми месец 463
- Во 2023 година најмногу странски ноќевања во ОП. Прилеп се реализирани во трети месец 1 280
- Во 2024 година најмногу домашни туристи во ОП. Прилеп имало во шести месец 229;

- Во 2024 година најмногу домашни нокевања во ОП. Прилеп реализирани се исто во шести месец 437;
- Во 2024 година најмногу странски туристи во ОП. Прилеп имало во девети месец 389;
- Во 2024 година најмногу странски нокевања во ОП. Прилеп реализирани се во десети месец 1 895;
- Во 2025 година најмногу домашни туристи во ОП. Прилеп имало во шести месец 218;
- Во 2025 година најмногу домашни нокевања во ОП. Прилеп реализирани се исто во шести месец 350;
- Во 2025 година најмногу странски туристи во ОП. Прилеп имало во петти месец 312;
- Во 2025 година најмногу странски нокевања во ОП. Прилеп реализирани се исто во петти месец 2 120

Во развојот на локалниот и викенд туризам во општина Прилеп покрај домашните и странските туристи големо е знаењето на 10 основни општински училишта во општина Прилеп од кои 7 се наоѓаат во градот Прилеп со околу 6000 основци од кои 3 се централни ОУ. училишта во селата до девето летка. Во општина Прилеп исто така постојат и 4 детски градинки. Во градот Прилеп постојат исто така 5 средни општински училишта со околу 3000 средношколци., тука е и Економскиот Факултет и Институтот за тутун како високо образовни институции од Универзитетот Св. Климент Охридски од Битола. Бројот на вработени лица во здравствениот дом Борка Талески болницата во Прилеп изнесува околу 635.

Табела 3. Активни деловни субјекти по сектори на дејност според НКД Рев.2, по општини, по години 2020, состојба 31 декември, општина Прилеп.

Активни деловни субјекти по сектори на дејност според НКД Рев.2		Р.Македонија	Општина Прилеп
Р.бр.	Сектор на дејност 2020		
1.	Земјоделство, шумарство и рибарство	2 414	76
2.	Рударство и вадење на камен	201	10
3.	Преработувачка индустрија	8 011	393
4.	Снабдување со електрична енергија, гас, пареа и климатизација	198	/
5.	Снабдување со вода: Отстранување на отпадни води, управување со отпад, санација на околината	248	9
5.	Градежништво	5263	156
6.	Трговија на големо и трговија на мало: поправка на моторни возила и мотоцикли	22 191	979
7.	Транспорт и складирање	5 625	222
8.	Објекти за сместување и сервисни дејности со храна	4694	149
9.	Информации и комуникации	2 069	37
10.	Финансиски дејности и дејности на осигурување	473	12
11.	Дејности во врска со недвижен имот	608	17
12.	Стручни, научни и технички дејности	7 651	244
13.	Административни и помошни услужни дејности	1 856	53
14.	Јавна управа и одбрана: задолжително социјално осигурување	260	4
15.	Образование	1 277	49
16.	Дејности на здравствена и социјална заштита	3 304	131
17.	Уметност, забава и рекреација	1 655	67
17.	Други услужни дејности	5 063	156
18.	Дејности на домаќинствата како работодавачи	/	/
19.	Дејности на екстратериторијални организации и тела	/	/
Вкупно		73 061	2 763

Извор: https://makstat.stat.gov.mk/PXWeb/pxweb/mk/MakStat/MakStat_DelovniSubj_AktDelovniSubjekti/275_DelSub_Op_02AcDSbD_ml.px/

Според податоците од табела 2 бројот на активни деловни субјекти по сектори на дејност според НКД Рев.2, по општини, по години 2020, состојба 31 декември во општина Прилеп изнесувал 2 763.

Доколку се направи споредба со бројот на деловни субјекти во општина Прилеп, 2 763, се доаѓа до показател дека Прилеп има значителен придонес во економијата на државата. Како и во другите региони и во овој регион најзначајни носители на стопанскиот развој се микро и малите претпријатија. Во Општина Прилеп микро и малите претпријатија учествуваат дури со 99% во вкупното производство.

Табела 4. Активни деловни субјекти по големина во општина Прилеп

Големина	Број
Микро	2 084
Мали	656
Средни	13
Големи	10
Вкупно	2 763

**Извор: Државен завод за статистика, Статистички годишник на Република Македонија, 2014*

Стопанството во Прилеп најмногу е застапено во следните гранки: тутунска индустрија, прехранбена индустрија, рударство, земјоделство (најмногу застапена култура е тутунот), текстилна индустрија, трговија, индустрија за производство на машини и роботика, металопреработувачка индустрија и др.

Локалниот економски развој на Општина Прилеп се карактеризира со развиена: прехранбена индустрија, индустрија на неметали, текстилна индустрија, металопреработувачка индустрија и електроиндустрија, како и развиена индустрија за графички дизајн, печатење и пакување.

Во Општина Прилеп работат повеќе значајни деловни субјекти од кои како најголеми може да се издвојат: ПИ „Витаминка“ АД, АД Прилепска пиварница, АД „Тутунски Комбинат“, АД „Мермерен Комбинат“, „ДЕ-НИ“ Мебел, Жито Прилеп АД, Печатница „11 Октомври“ АД, Микросам АД, ТИ Конфекција „Комфи Ангел“, Конфекција „Васидора“, Конфекција „Кули“, Конфекција „Тритекс Трејд“.

Треба да се истакне дека функционираат и повеќе успешни помали компании кои во голем дел даваат придонес кон развојот на локалната економија и вработувањата, како: Дониа ДОО, Детска конфекција Хатра, Еуротерм, Леов Компани, МИП Марфил, Бимфуд, Крин КГ, Крин Производство, Млекара Мики и многу други.

Според погоре наведените стопански и индустриски гранки како и деловните субјекти работниците ите како имаат потреба од локалниот излетнички и викенд туризам во околината на градот Прилеп и селските населби во општината.

Заклучок

- Според податоците од табела 1 за истражуваните хидрографски објекти – чешми во општина Прилеп постојат евидентирани 154 чешми.

- Според податоците од табела 2 за посетеноста на домашни и странски туристи и реализирани нокевања во периодот 2023-2025, најдобра година била 2023 и со гости и нокевања.

- Неопходни мерки кои треба да се превземат во наредниот период за поуспешен развој на локалниот и викенд туризмот во општина Прилеп се:

- Поголеми инвестиции од страна на општината, шумското стопанство Црн Бор, ловечкото друштво, бројни стопански фирми, планинарски друштва, во одржувањето, чистењето и поправки на чешмите како дел од хидрографските објекти кои се во функција за развој на локалниот и викенд туризмот во околината на градот Прилеп и во селските населби;

- Поголем маркетинг на чешмите кои се во функција за развој на локалниот и викенд туризмот во општината преку поставување на патоказни табли, реклами, флаери, интернет и веб страни;

- Изработка на календар за одржување на разни настани, манифестации во општината и нивно внесување во туристичките програми на постоечките туристички агенции од градот, државата и странство за привлекување на поголем број на домашни и странски туристи и нокевања.

- Мапирање и изработка на нова туристичка карта за општина Прилеп на повеќе странски јазици со сите чешми и хидрографски постоечки објекти кои се фклучени во функција за развој на локалниот и викенд туризмот;

- Потребно е зголемување на бројот на рекреативни објекти и од прехраната и угостителството околу градот и населените места како: Етно ресторани, угостителски објекти ресторани, гостилници, винарии;
- Зголемување на бројот на чешмите покрај сместувачките објекти околу градот и населените места.
- Поголем маркетинг и презентација на чешмите во ловиштата, покрај ловечките куќи, ботаничките патеки, природните резервати и планинарските домови;
- Поголем маркетинг и презентација на чешмите покрај пешачките и велосипедските патеки околу градот и во селските населби.
- Поставување и одржување на урбана опрема на канти за ѓубре, маси и столици околу поголемите и поважни чешми.
- Потребно е да се прави постојана лабораториска проверка на исправноста на водата од чешмите и поставување на информативни табли за исправноста на водата во чешмите.
- Поврзување на чешмите со сите рекреативни објекти во функција за развој на локалниот и викенд туризмот во општина Прилеп.

Референци:

- Андоновски, Т. (1995). *Карактеристики на релјефот во Република Македонија*, кн. 30, Скопје.
- Башевски И. (1969). *Прилепско езеро*, Географски разгледи кн. 7, Скопје.
- Илиќ, М. (1950). *Опште карактеристике пегматите планине Бабуне и околине Прилепа и карсни минерали кои се у нјима налазе*. Гласник природњачког музеја српске земље, серија А. књ.3, Београд.
- ВО Стерна од Прилеп. (2003). *Податоци за хидрографските објекти во Раечка Котлина и општина Витолиште*;
- Василески Д. (1995). *Класификација на езерата во Р Македонија според начинот на постанокот на езерските базени*, кн. 30, Скопје.
- ВГИ. (1976). *Топографски карти со размер 1: 200 000 (Гаус-Кригера проекција) за територијата на Република Македонија*, листови 4121- Битола, 4122-Прилеп, 4123-Солун, Белград.
- Гашевски М. (1966). *Врела на извориштето на Црна Река*, Географски разгледи кн. 4, Скопје.
- Гашевски М. (1978). *Основни хидрографски особености на речната мрежа во СР Македонија*, Географски разгледи кн. 15-16, Скопје.
- Гашевски М. (1984). *Хидрографски особености на Мариово*.
- Ѓузелковски, Д. и Пенѓерковски. (1963). *Прилог за запознавање на геолошкиот состав и хидро геолошките прилики во Пелагониската Котлина и нејзиниот обод*. Трудови св. 10, Скопје.
- Data from the water management company "Sterna" Prilep
- Котески, Ц.(2004). *Магистерски труд во ракопис, „Тематски атлас на Мариовска и Раечка Котлина“*, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, ПМФ – Скопје, Институт за Географија;
- Котески, Ц.(2010). *Докторска дисертација, „Сливот на Црна Река –Географско картографско моделирање, диференцијација и функционален развој на одделните регионални целини*, „ Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, ПМФ – Скопје, Институт за Географија;
- Koteski, Cane (2011). *Сливот на Црна Река*. 2-ри Август - Штип. ISBN 978-608-4662-03-7;
- Koteski, Cane (2013). *Thematic atlas of Mariovo and Raechka valley in Macedonia*. Geografija - Tematska kartografija . LAP Lambert Academic Publishing GmbH&Co.KG, Saarbrücken, Germany, pp. 1-222. ISBN 978-3-659-38483-7
- Димитров, Н., Котески, Ц.(2015). *Туристичка географија*, Универзитет „Гоце Делчев“- Штип;
- Koteski, C., & Dimitrov, N., & Jakovlev, Z. (2021). *Хидрографијата како мотивски туристички фактор и вредност во регионот на Мариово*. In: Пелагонски културно - научни средби, 13 Oct 2021, Novaci.
- Котески, Ц., Димитров, В. Н.(2019). *Национална туристичка географија*, Универзитет „Гоце Делчев“- Штип
- Котески, Ц. (2007). *Туристичка карта на Прилеп*, ГЕОМАП, Скопје.
- Котевски, Ѓ. (1971). *Хидролошки одлики на сливното подрачје на Црна Река*.
- Lazarevski, A. (1971). "The climate of Macedonia", "Geographical review" кн.8- 9, Скопје.
- Лазаревски, А. (1969). *Климата на Македонија - врнежите во СР Македонија*, географски разгледи кн. 10, Скопје.
- Манаковиќ Д. и Андоновски, Т. (1984). *Геоморфологија на Мариово комплексни географски проучувања*, Скопје.
- Панов, Н. (1989). *Туристичка валоризација на вештачките езера во Република Македонија*. Магистерски труд. Географски факултет, Белград.
- Петрушевски, И. и Маркоски, Б. (2014). *Реките во Република Македонија* (PDF).Скопје: Геомап. стр. 59. ISBN 978-9989-2117-6-8.
- Радовановиќ, В. (1973). *Тиквеш и Рајец*. стр. 401-410.
- Ракичевиќ, Т. и соработници. (1981). *Толкувач за листот Прилеп*, Сојузен геолошки завод, Белград.
- РЗС. (1972/2001). *Облачност, врнежи, дожд, снег и магла во општина Прилеп*.

UDK: 338.483.11:556.36]:303.71(497.775-22)

DOI: 10.46763/YFNTS2691231k

Соколки, В. (1997). *Микроакумулации*, Македонско водостопанство, бр. 10, Скопје.

РЗС. (1972/2001). *Релативна влажност на воздухот во општина Прилеп*. РЗС. (1972/2001). *Температури на воздухот во општина Прилеп*.

Стојановиќ, М. (1984). *Геолошка града и тектоника на областа Мариово (Мариово комплексни географски проучувања)*, Скопје.

Стојановиќ, М. (1978). *Геолошки состав и тектоника терена Т. Велес-планина Клепа-Река Раец*, Докторска дисертација. Београд.

Трајчев, Ѓ. (1942). *Мариово*, Софија.

Трифунски, Ф. Ј. (1970). *Битолско-Прилепската Котлина антропогеографски проучувања*, Скопје.

Svijic, J.. (1911). *"Fundamentals and geografije geologije MACEDONIA and old Srbije "*, vol. I and II in 1911 and vol. III, Belgrade.

Шкоклевиќ, Ж. (1986). *Уредување на водотеките*, Скопје.